POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

PRVO IZDANJE

POJEDINI BROJ STOJI 4.— KUNE

NOVA HRVATSKA

Svaki komadić zemlje obraditi i svaki pedalj Hrvatske obraniti!

Godina III. Zagreb, srieda 12. svibnja 1943. Broj 111.

O NAMA OVISI!

Zagreb, 11. svibnja. (d) — Jučer je ponovno punom snagom progovorila hrvatska narodna duša. Progovorila je prema onih, koji su najbliže širokim narodnim slojevima, preko onih, koji neprestano iz najuže blizine slušaju kako kuca bilo hrvatskoga naroda, a to su hrvatski učitelji. Unatoč teških prometnih prilika oni su svih dana pohrlili iz svih krajeva lijepe naše domovine u naš glavni grad, da se ovdje zajednički porazgovore o svim svojim potrebama i napose da s najvišim državnim činbenicima razprave pitanja o radu u novom uzvišenom pozivu.

Jučer do podne, na drugom svome sastanku u velikoj dvorani Hrvatske radničke komore imali su sabrani učitelji tu priliku održao govor, u kojem je izrazio uzvišenost rada učiteljskog stališa i pohvalio cieli učiteljski stališ radi njegovoga valjanoga rodoljubnog rada i političkog držanja i u bivšoj državi, u kojoj su hrvatski učitelji radi svoga političkog stava bili nemilo proganjani.

Poglavnik je nadalje iztaknuo, kako će u hrvatskoj državi učitelji biti podpuno zaštićeni, jer u njoj nema mjesta nikakvim političkim šikanacijama. Ali svakako će učitelji i nadalje morati raditi u duhu hrvatske narodne i državne misli, kao što su to i do sada radili.

Medjutim je za hrvatsku javnost od posebnog značenja onaj dio Poglavnikovoga govora, koji se neposredno odnosi na naše državu. Poglavnik je rekao ove znamenite rieči: »Hrvatsku državu, svoju državnu samostalnost stekli smo ponovno velikim dugih stoljeća žrtvama i borbom hrvatskoga naroda, napose njegovih iztaknutih boraca i pomoću naših saveznika. Budite sigurni našu stečenu državu ne će nam oduzeti nitko jedini smo mi, koji bi je mogli uništiti. Ne će nam je oduzeti ni naši prijatelji i saveznici, jer žele i hoće da ju imamo, i za to su nam doći do nje pomogli, a ne će nam je oduzeti ni naši neprijatelji, jer to ne mogu!«

Zaista, moramo biti svjestni velikog vremena, koje proživljavamo. Moramo biti svjesni, da smo mi danas sami kovači svoje sudbine i da o nas samih stoji hoćemo li sačuvati najveću tekovinu hrvatskoga naroda, a to je njegova nezavisna država. Moramo biti na čistu s tim, da ova jedinstvena, zatvorena narodna jedinica, i to povjestna narodna jedinica, koja traje od danas, nego je stvorena još prije više od tisuću godina. Isto tako moramo biti svjesni, da hrvatski narod ima svoj određeni položaj u svietu, a to je zapadno-europski kulturni i politički krug. Jedino u tom krugu možemo razviti sve svoje osobine i naći puninu svoga narodnog života, te ostvariti svoje povjestno poslanje; a sve to možemo učiniti jedino u svojoj državi i preko nje. Bez svoje države može narod samo životariti, ali živjeti u punom smislu ne može. Što više, Poglavnik je u svom govoru iztaknuo, da će se u budućnosti moći održati samo oni narodi, koji budu imali svoju vlastitu državu.

Prekratko je i preburno vrieme, koje je protekло od ponovne uzpostave hrvatske države do danas, a da bi mogli u punoj mjeri graditi i ocienjivati plodove rada u vlastitoj državi. Državu imamo, ali je treba izgraditi, treba je učvrstiti, treba je izgraditi. Mi sadimo danas drvo, čijim će se plodovima sladiti budući hrvatski naraštaji, a dijelom će se hladovini odmarati naši unučići. A tko nije spreman saditi drvo u hladovini toga drveta i kriepe se njegovim voćem, nije sam dostojan čovjeka. Jer, lieno je rekao veliki njemački državnik Bismarck, da nismo na svietu zato, da kao pojedinci budemo sretni, nego zato, da izpunimo svoju dužnost. Sada je na nama, suvremenim hrvatskim naraštajima zadaća, da državu, koju je Poglavnik obnovio, očuvamo i utvrdimo. Na nama je velika povjestna odgovornost. U našem nastojanju oko uredjenja države imamo doduše mnogo neprijatelja. Ali zar smo drugo mogli i očekivati? Jednako kao što se sloboda ne može dobiti bez krvi i žrtava, tako se ne može ni održati bez krvi i žrtava. Što više, mogli bi se stišjeti, da smo slobodu dobili i održali bez žrtava. Ne bismo je tada bili ni dostojni. Jedino se ono znade ceniti, što je stajalo znoja i krvi!

Ne varajmo se: s našim naraštajem ne postaje svjet. Iza nas će ostati Hrvata. U svakom slučaju oni će nam suditi, a taj će sud izricati po našim uspjesima, a ne po našim poteškoćama. Ne će nas pitati tko su bile naše pojedinačne žrtve i odricanja, nego jesmo li u ovim velikim, povjestnim vremenima izvršili svoje »držanstvo« i sačuvali državu. Ovo nam je jedinstvena milenijska prilika, koju su toliki Hrvata čekali kroz stoljeća. Sada ćemo pokazati našu sposobnost i našu zrelost. Da ćemo pak to uistinu pokazati, jamstvo nam je Poglavnik, koji ne će dopustiti da hrvatski genij skrene s pravoga puta, koji znači hrvatsku narodnost i državnu samostalnost, a veličanstvene manifestacije Njemu i hrvatskoj državi, kao i suze radosnice u očima jučer sakupljenih hrvatskih učitelja, koji dolaze iz najširih slojeva naroda, to su u punoj mjeri potvrdile!

OSOVINSKI VOJNICI U TUNISU PRUŽAJU SNAŽAN ODPOR

Kod kubanskog mostobrana izgubili su boljševici 169 oklopljenih kola

Glavni stan Vodje Reicha, 11. svibnja. Vrhovno zapovjedničtvo njemačkih oružanih snaga objavljuje ovo izvješće:

Na kubanskom mostobranu napadao je neprijatelj jučer samo na nekoliko mjesta slabijim snagama. Napadaji razbijeni su dielom već u polaznim postavima. Prilikom uspješnih obranbenih borba na kubanskom mostobranu od 29. travnja do 10. svibnja zaplienile su, odnosno učinile nepokretnim samo čete kopnene vojske 169 sovjetskih oklopljenih kola. Na Barentsovom moru potopljen je zgoditkom bombe jedan teretni brod od 3.000 brt.

Jugoiztočno od Tunisa dopremio je neprijatelj brojne svježe pješačke i oklopljene snage za napadaj na postave njemačkih i talijanskih četa. Unatoč najvećih oskudica i tjednima vodjenih neprekidnih borba, suprotstavili su vojnici svih vrsti oružja, koji se junački bore, i jučer najčvršći odpor bez stanke vodjenom jurišu neprijatelja. Teške, za obje strane s mnogo gubitaka spojene, borbe nastavljaju se nesmanjenom žestinom. Na afričkom bojištu osobito su se odlikovale 90. laka afrička divizija pod zapovjedničtvom generala-poručnika grofa Sponecka i 15. oklopljena divizija pod zapovjedničtvom generala-bojnika Borowietza. Obje divizije borile su se odlično od početka rata u Africi. Jedna protuzrakoplovna divizija zračnog oružja pod zapovjedničtvom generala-bojnika Neuffera uništila je svojim posljednjim granatama 37 neprijateljskih oklopljenih kola. (DNB)

Berlin, 11. svibnja. — **Na kubanskom mostobranu boljševici su dne 10. svibnja uslied svojih velikih gubitaka tokom posljednjih dana bili prisiljeni na mirovanje za vrieme čitavoga prijepodneva. Tek u poslijepodnevne sate prodirali su na različitim dielovima sa snagama do jedne bojne. No svi su se napadaji slomili na nepokolebivom odporu njemačkih četa. (DNB)**

Berlin, 11. svibnja. **DNB saznaje, da je njemačko zrakoplovstvo i dne 10. svibnja napalo bombama i vatrenim oružjem sovjetske udarne divizije na kubanskom mostobranu. Na različitim dielovima fronte uspješno su napadnute željezničke sveze, u prvom redu željeznički uredjaji u Batajsku, Jelesu i u Ščigry-u. Sovjeti su 10. svibnja izgubili 42 zrakoplova. (DNB)**

NA JUŽNOM ODSJEKU TUNISKOG BOJIŠTA

osovinske čete uništile početne uspjehe neprijatelja

Rim, 11. svibnja. Glavni stan talijanskih oružanih snaga objavljuje sliedeće izvješće broj 1.081:

Na južnom odsjeku tuniskog bojišta razpršili su se opetovani britanski napadaji na postave, koje drži naša I. vojska, zaposjednuti nadasve odlučnom odporu osovinskih četa, koje su žestokim protunapadajima unatoč opasnosti, koja im je prietila iz pozadine, poništile sve uspjehe, koje je protivnik postigao u početku. Tokom podhvata posljednjih dana svojim se poletom i svojom se valjanošću osobito iztakla divizija »Mladi fašisti«. Jugoiztočno od Tunisa neprijateljske su pješačke i oklopljene kolone, nastavljajući svojim napredovanjem, nakon težkih borba protiv talijansko-njemačkih snaga, dosegle jugoiztočnu obalu poluotoka rta Bon. Uspješno su bombardirane luke Alžir i Gabes.

Zračni napadaji izvršeni su na Trapani, Porto Empedocle i Pantelleriju. Izvješća javljaju o neznatnim štetama. Protuzrakoplovno topničtvo oborilo je sedam američkih četveromotornih zrakoplova: četiri kod Trapanija, jedan kod Messine, a dva kod Pantellerije, dok su njemački lovci južno od Sicilije oborili daljnja dva četveromotorna zrakoplova i osam lovaca. (Stefani)

RUMUNJSKI GLAVNI GRAD U PRISUTNOSTI KRALJA I MARŠALA ANTONESCUA

proslavio je trostruki blagdan 10. svibnja

Bukurešt, 11. svibnja. — Čitava **Rumunjska proslavila je jučer s velikim oduševljenjem dan 10. svibnja, koji je sada i koji će zauviek ostati u srdcima Rumunja kao simbolom narodnih težnja i nepresušivim vrelom jedinstva narodne duše, jer podsjeća na tri odlučna događaja u rumunjskoj poviesti, naime uzpostavu monarhije, te nezavisnost i proglašenje kraljevine. Deseti svibanj 1943. zatekao je Rumunjsku u njezinoj pobjedonosnoj borbi. Njezini vojnici bore se sada na izgradnji novog poviestnog puta u zajednici s hrabrim narodima, koji se bore također za uljudbu i za Europu.**

U Bukureštu obavljena je velika smotra i mimohod pred kraljem Mihajlom, kraljicom majkom Jelenom, maršalom Antonescuom, conducatorom Rumunjske, gospodjom maršala Antonescua prof. Mihajlom Antonescuom, podpredsjednikom vlade, ostalim članovima vlade, prediplomatskim zborom, te visokim dostojanstvenicima i predstavnicima vojničkih i gradjanskih oblasti, generalom Grazielliem, zatim Sivakom, ministrom za slovačku narodnu kulturu, te ogromnim množtvom svieta. Pred kraljevskom tribinom nalazili su se ratni ranjenici i nosiosci reda kralja Mihajla. Urnebesno pljeskanje, kojim su izražavali osjećaje poštovanja i ljubavi, nastalo je ulicama grada prema kraljevskoj palači i onome mjestu, kamo je išao Kralj i maršal u posebnim kolima. Nakon službe Božje poćeo je mimohod, kojim je ravnao zapovjedajući general rumunjskog glavnog grada, a na početku mimohoda išli su učenici vojničke škole »Marechal Ion Antonescu«. To su u većini sinovi poginulih junaka na iztočnom bojištu. Iza njih su išli učenici dočastničke škole, a zatim mješavina njemačko-rumunjska bojna, kojom su zapovjedali jedan njemački i jedan rumunjski zapovjednik. Mladi vojnici stupali su počastnim korakom, a mnoštvo ih je pozdravilo dugim oduševljenim pljeskanjem. Predvodjeni svojim častnicima, od kojih su mnogi ranjeni, prešle su zatim, iztičući zastave na pozdrav pred kraljem Mihajlom, pukovnije pješačtva, konjaničtva i topničtva. Po prvi puta prošli su u mimohodu sastavi padobranaca, koji su pobrali živo pljeskanje od mnobrotrojnog občinstva. Iza njih su išli u dugom redu sastavi motoriziranih i oklopljenih jedinica, koje su zatvarale povorku. Tako je ponovno pokazana snaga i borbeni duh čitavog rumunjskog naroda. Nakon povorke kralj Mihajlo, kraljica Majka, maršal i njegova gospodja uputili su se u kraljevsku palaču, praćeni oduševljenim poklicima oduševljenog množtva. I u svim crkvama u pokrajini u povodu rumunjskog narodnog blagdana obavljene su svečane službe Božje, na kojima su prisustvovali predstavnici vojničkih i gradjanskih oblasti. (Rador).

UMRO GENERAL GROF BRODCKDORFF AHLENFELD JUNAČKI BRANILAC MOSTOBRANA KOD DEMJANSKA

Berlin, 11. svibnja. — General grof Brodckdorff Ahlenfeld, junački branilac mostobrana kod Demjanska na jugu Iljmenskog jezera, koji je kroz više mjeseci bio podpuno obkoljen od neprijatelja, umro je od bolesti, koju je dobio na bojištu. Prema naredbi Führera sprovod će biti obavljen na državni trošak. (Stefani)

Irski mornari doveli do eksplozije u Gibraltaru

Rim, 11. svibnja. — **Doznaje se iz Lisabona o potankostima eksplozije na amerikanskom teretnjaku od 11.000 tona i na tri englezka teretnjaka srednje nosivosti, koji su prošle subote izašli iz brodogradilišta u Gibraltaru, a potonuli su u nekoliko časaka. Eksplozija je bila tako strašna, da se je čula u promjeru od 30 km. Veliki broj osoba u Gibraltaru pao je na zemlju od žestoke eksplozije tih brodova. Britanske oblasti mukom muče o uzrocima te nesreće, medjutim, čini se, da se radi o bombama, koje su postavili irski mornari. (Stefani)**

Bugarski će narod izkorieniti sve sabotere u svojoj zemlji

Sofija, 11. svibnja. — »Zora« iztiče, da su ubojstva, koja su zaredala u posljednje vrieme, potjecala iz jedne te iste središnjice. To su uglavnom bili oni ljudi, koji su htjeli zaniekati bugarsku državu i poremetiti jedinstvo bugarskog naroda. Churchillove i Edenove prietnje dobro su poznate svima Bugarima, pa su oni ubrzo spoznali pravo obličje huškača. I Moskva imade udjela u ovoj politici, koju udruženi narodi označuju kao »sućut«, kojoj je medjutim jedini cilj uništenje Bugara. Bugarski je narod svjestan svojih dužnosti, a jučerašnja pomoć, koju je pružio prilikom uhićenja jednog od ovih političkih ubojica, još jednom je dokazala spremnost bugarskog naroda, da odlučno izkorjeni sve sabotere u Bugarskoj.

Sovjeti odbacili švedski prosvjed

Stockholm, 11. svibnja. — Sovjetska vlada odbacila je prosvjed švedske vlade zbog bombardiranja jednog mjesta, koje se nalazi u blizini švedske vojničke luke Karlskren. Zna se, da je posebni švedski odbor izpitao slučaj, te da krhotine bombe jasno pokazuju, da su taj napadaj izvršili sovjetski zrakoplovi. (Stefani)

PRED IMENOVANJEM NOVOG DOKRALJA INDIJE

Lisabon, 11. svibnja. — »News Chronicle« donosi viest, da će u britanskoj vladi doći do promjena tiekom mjeseca svibnja, jer će jedan od članova vlade biti imenovan indijskim podkraljem. Spomenuto je ime Johna Andersona i Archibalda Sinclaira.

AMERIKANSKO MINISTARSTVO

»Preuzvišenosti, stigle su viesti iz Sovjetskog Saveza zbog dobave ratnog tvorivа«.

— »Ne znam ruski, reci mi u dolarima!«

Po negdanjem potočiću Ilici,

DOBILA JE SVOJE IME NAJŽIVAHNIJA ZAGREBAČKA ULICA – ILICA

Potoci i zdenci grada Zagreba — Prije vodovoda, odpadao je na svaku dvanaestu kuću doljnjega grada po jedan zdenac

Zagreb, 11. svibnja. — Nekoć je grad Zagreb bio prilično obskrbljen vodom, nije bilo vodovoda, ali je bilo potoka, koji su tekli gradskim područjem. Uz ove bilo je i zdenaca i javnih i privatnih. Potoci, koji su tekli gradskim teritorijem, imaju svoj izvor u Zagrebačkoj gori. Bilo je i tarabušica, koje su obilovale vodom u kišnim godinama.

Potoci su bili, glavni i najjači Medveščak zvan i Cirkuščak i Cirkvenik, koji ima svoj izvor u Zagrebačkoj gori, primajući glasoviti Kraljičin zdenac (529 m nad morem) izpod razvalina Medvedgrada. Kod Sv. Šavera prima i Gračanski potok — Gračanicu, koji izvire kod Sive Pećine (740 m nad morem). Na njemu su bili, a ima ih i danas više mlinova između Šestina i Zagreba. Izpod nekoć Petrove kupelji razdvajao se taj potok u Gornji i Donji Medveščak. Na gornjem bilo je mlinova, dok je doljnji tekao »Potokom«, današnjom Tkalčićevom ulicom, zaokrečući k Bakačevoj ulici, te uz nekadašnju Ružičnu ulicu presjecao današnju Jurišićevu ulicu smjerom prema Savi. Danas je Medveščak cijelim svojim mtokom od kraja Ribnjaka do Kanala presvođen. Potok Medveščak

je nekoć zadavao mnogo brige i jada svojim poplavama i gradskoj i kaptolskoj a i vlaškouličkoj občini.

Sjećamo se takove g. 1892., kad je provalila voda u neke dućane u Dugoj ulici i bujica nosila vodom robu Ilicom i Gundulićevom ulicom!

Zbog obala Medveščaka bilo je i ljutih razmirica izmedju Zagreba i Kaptola, koje su po koji put dovele i do krvavih sukoba

Od Harmice (Jelačićevog trga) prema iztoku, dizani su i zemljani nasipi, da spasavalu od poplava. Tu negdje oko današnje Kurelčeve ulice bila je gradska klaonica, a nešto više od ove kaptolski mlin.

Preko Medveščaka vodili su mostovi na kaptolsku stranu. Bili su drveni. Jedan od ovih »Krvavi most« poslije je sazidan od kamena, dok su druga dva kod Splavnice i u Bakačevoj ulici ostali drveni. Odkako je u Novoj Vesi bila sagradjena tvornica koža, postao je Medveščak iztovarištem smrada, akoprem se je i prije mnogo prigovaralo i Zagrebčanima i Kaptolomčanima, da razne smrdljive izmetine iztovaruju na obale i u sam potok.

Drugi su potoci tekli gradskim teritorijem: Černomerački potok, koji čini zapadnu medjašnju točku gradskoga terjtorija, a izvire izpod Šestina. Kuniščak, u XVI. stoljeću nazivan i Kuhinščak, koji izvire niže sela Mikulići. Dalje Jelenovac, s izvorom izpod Vrhovca, primajući s lieve strane istoimeni potočić. Potok Pantovčak ili Zelengajski potok, danas presvođen u Kukuljevićevoj ulici, primajući potok Kraljevec, koji s dva kraka polazi od Kraljevca. Tuškanečki potok, koji protiče Sofijinim putem, i taj je u glavnom presvođen od Tuškanca. Prolazom u Ilicu. Frankopanskom ulicom do preko željezničke pruge iza Vodnikove ulice. Od Kaptola dalje je Laščinski potok s vrelom izpod Horvatovca. Remetinec, koji protiče Barutanskim šarkom. Onda Borongajski potok i napokon Stefanovec sa sv. Simunskih strana. Stavimo još tu i Dubravu potok, koji je iztočnom medjom zagrebačkoga teritorija. Spominjemo i Bliznec van gradskoga teritorija na kojem su polovinom XIX. stoljeća grofovi Kulmeri podigli samokove (Hammer) željeza. Nekoć su tim potokom gradjani zagrebački splavljali drva sječena u Zagrebačkoj gori. Na njem ima više mlinova, a nekoć i maksimirsku pilanu. Sve ove potoke prima Sava neposredno ili se gubiše u terenu prema Savi, a kako smo vidjeli izhodište im je spoda Zagrebačke gore. Bliznec ili Bliznica izvire izpod kaptolske šume u Zagrebačkoj gori.

Dok su ovi potoci — neki od njih — služili Zagrebu za pogon mlinova, stupa i t. d.

imao je Zagreb već od starine svoje zdence javne i privatne.

Najviše je bio poznat Manduševac, kojemu je izvor bio na mjestu kuća, koje stoje s lieva u Bakačevoj ulici, a poslije je bio sveden (1852.) na Harmicu, današnji Jelačićev trg. Bio je tu oktogoni bazen, s živom vodom, zamjenjen poslije vodovodom, dok ga nije nestalo.

Spominje se u XVI. stoljeću uz Manduševac i Valeševec (1590.) kao gradski javni zdenac.

Gdje je bio ne zna se.

Osim ovih glavnih zdenaca bili su javni zdenci u Gornjem gradu na Kipnom trgu (danas Ilirski trg). Bio je to vrlo duboki zdenac, i stoga vrlo često pokvaren. Nadalje u Gundulićevoj ulici, na Zrinskom trgu, na kraju Margaretske i Svilarske ulice (sačinjen 1873.).

Na Kaptolu izpod nadbiskupskoga vrta, drugi »pod orehom« takodjer izpod nadbiskupskog vrta, po legendi »a uredio biskup Augustin Kažotić. 1300—1322.

Ovaj prvi je obilovao vodom, što je dokazano 18. X. 1872. prigodom požara gospodarskih zgrada oo. Franjevaca. Obilan je bio javni zdenac u Opatovini. Na Ribnjaku bio je takodjer javni zdenac, na današnjem Langovom trgu. U Novoj Vesi bili su javni zdenci »prebendarski«, onda kod Majke Božje do Petrova kupališta, i kod župne crkve. Bio je jedan javni zdenac i na Kaptolu do kaptolske viećnice. Taj je bio 8 hv. dubok. Kad je gradjen ne zna se.

Javni zdenac Manduševac na Jelačićevu trgu prije postavljanja spomenika banu Jela čiću

Taj je u nezapamćeno vrieme prezidan i zatvoren, a g. 1827. pronadjen. Bio je gore prezidan redom opeka. Nadjen je, kad se kopao kanal. Opet je vraćen javnoj uporabi. Odkriću tom posvetio je kanonik čuvar Ivan Prevendar latinski epigram:

»Epigram novoodkrivenomu zdencu na Kaptolu 1827.,

kada biskup gradi častnu kuću za nemoćnike pomažu djela sveta božanstva: Božjom providnošću dolazi na vidjelo vrelo, koje nikad nisu spomenuli toliki vjekovi. Niti se starom čini gradnja zdenca, dapače reći ćeš, da je jučer sagradjen. Ugodna je voda zdenca i čista poput bisera. Tako sam Bog pomaže svete brige.«

Od privatnih zdenaca u Gornjem gradu bili su osobito dobri u Banskim dvorima, u Narodnom Domu, u kući Fodroczy-a, u grko-katoličkom sjemeništu, Kukuljevićev u Mesničkoj ulici. Na Kaptolu u samostanu Franjevaca i dr. Dobro nam je poznat i javni zdenac na Sofijinom putu u Tuškancu izpod Narodnog Muzeja.

Dašto je bilo po doljnem gradu dosta privatnih zdenaca, ali su ovi neki često za suše presušivali, kad je vodostaj Save bio nizak.

Prije vodovoda, može se reći, da je na svaku dvanaestu kuću doljnjega grada odpadao po jedan zdenac.

Začudo je, da privatnih zdenaca u Novoj Vesi nije bilo. Dobar je bio i na Ribnjaku (Langov trg) privatni zdenac gradskoga senatora Đure Deželića.

O vodovodu za Gornji grad mislilo se je već u XVII. stoljeću, kad se htjelo dovesti vodu iz Fraterščice (posjeda remetskih Pavlina) a g. 1777. iz Kraljičina zdenca.

Svakako zanimljiva činjenica, da su izkopane glinene cievi kod sv. Jurja, i pred nekadašnjom županijskom zgradom na Markovom trgu, koje su svakako služile za dovod vode. Kad i odkuda, to se ne zna.

Dok su spomenuti potoci zagrebački bili do novijega vremena vidljivi,

nestao je davno prije potočić Ilica, koji se spominje već g. 1252. (putens scaturiens, ili fluvius Ilicza). Bila je više manje tok bujice, koja je po svojoj ilovači ćuličnom vodom dobila svoje ime. Kad se počelo naseljivati novo naselje gradsko (suburbium), nestalo je i potočića Ilice.

Po njemu dobila je svoje ime najživahnija današnja ulica zagrebačka Ilica.

Emil Laszowski

U nedjelju poslje podne u Gradskom zvjerinjaku

Zagreb, 11. svibnja.

Velika je napast i mnogo štete nanosi zvjerinjaku odrasla mladež lošeg odgoja.

Odlika je, razmjerna je odlika našeg zvjerinjaka ispred drugih, stranih jednakih ustanova, posvemašnja krotkost svijuh naših njegovanih životinja. Ova je krotkost plod dugog i veoma strpljivog rada i nastojanja, da se svaka novo pridošla strašljiva životinja priuči liepim, čovjeka dostojnim postupkom mimo svog čuvara i timaritelja i na svakog drugog čovjeka, da joj padne posvema u zaboravi nasliedjeni strah od čovjeka, da čovjeka zavoli jednako, kako ga zavoli i kako mu je vjeran, odan i poslušan pas u kući. Ovaj trud olakšava znatno i gotovo kod svake životinje liepo njeno svojstvo: osjećaj zahvalnosti. Plašljivoj se životinji dobacuje dnevno zalogaj za zalogajem hrane, dobacuje svakog dana opetovano; životinja se dozivlje dobivenim nazivom i mami nježnim glasom; rieči doduše ne razumije, ali joj nježan zvuk s vremenom kazuje, da je čovjek voli. I kad je tako uspjelo, da se životinja približi, da uzima hranu iz ruke, tad se pomoćju slučajnog prolaznika pomalo nauči, da primi hranu i iz njegove a s vremenom iz svačije ruke. Koliki je to dobitak! Občinstvo vidi životinju iz blizine; tko joj je donio zalogaj, raduje se, kad ga životinja primi a koltka je tek radost opetovano dolazećeg i nešto hrane donosećeg posjetnika kad zapazi, da ga životinja prepoznaje i da mu prilazi a da je još nije ni zvao. A tada dolazi nedjeljno popodne, dolazi neodgojena mladarija, te plaši drekom, drmanjem ograde i lupanjem štapom po ogradi krotku i bezazlenu životinju, da bježi preplašena, da se skrije u svoje skrovište, da je ne vidi nitko od svieta što prolazi kasnije. Žalostna je činjenica, da mnogi odrasli posjetioci ne spočitavaju svojoj djeci i da im ne brane ove surovosti. Zvjerinjaku je svrha da nas svjet poučava; posjetnici moraju imati mogućnost, da promatraju životinju iz neposredne blizine, a — ne valja zaboraviti — da svatko ima i pravo, da vidi životinju, svaku životinju iz blizine, jer je platio ulaznicu. Svakog ponedjeljka valja i opet obilaziti sve nastanbe dnevno sve do subote i miriti uzrujane životinje.

Pitoma srna prima hranu iz ruke

Dogodilo se, da je očito punoljetan mladi gospodin opržio gorućom cigaretom njušku jelenu »Milanu«, a kad mu je jedna gospodjica spočitnula surovi postupak, nagrdio ju je prostački kako on tako i njegovo društvo.

U VOLJI ZA RAD SVAKOG POJEDINCA ODRAŽAVA SE SVEOBĆA VOLJA ZATO RADI JOŠ VIŠE!

što više prietilo joj se teorijom napadnim stranaca. Da li je za nas častno, da li smijemo opravdano ponositi i osim lieporom glavnoga grada hrvatskog naroda ne zamon, nepromišljen i auror postupak obično velikog broja naše svietske

Mijo Pilipović

Prodaja šećera u svibnju

Zagreb, 11. svibnja. Obavještavamo sjek Gradskog poglavarstva u Zagrebu javlja, da će se šećer u mjesecu svibnju prodavati na kartu za živežne namirnice, odrezak B-5, u količini od 30 dkg po osobi. Domaćinstva, koja za svaku osobu ili člana imaju po 30 dkg šećera ili više, ne smiju kupovati šećer na odrezak B-5, već tiv onoga, tko ima više od 30 dkg šećera po članu domaćinstva, a unatoč tome kupi šećer na taj odrezak pokrenut će se kaz neni postupak.

»Šareno veče« u Hrvatskoj radničkoj komori

Zagreb, 11. svibnja. — Sutra u subo du 12. svibnja priredjuje se u velikoj dvo rani Hrvatske radničke komore »šareno veče«. U izvedbi razporeda nastupit će mladi članovi Družtva Zagrebčanka. Za ovu priredbu vriede ulaznice s nadnevko od 8. svibnja. Samo mali preostali broj ulaznica može se kupiti na blagajni Kultur no-prosvjetne zajednice uz cijenu od 20 Kuna.

Po četvrti puta ponavlja se razpored jubilarne »Vedre večeri«

Zagreb, 11. svibnja — Radi velikog zanimanja radničtva i gradjana ponavlja se po četvrti puta u ponedjeljak 17. svibnja u velikoj dvorani Hrvatske radničke komore razpored »Vedre večeri«. Ulaznice za ovu priredbu mogu se kupovati na blagajni Kulturno-prosvjetne zajednice HRS-a uz cienu od 20 Kuna.

POZIV RODITELJIMA NAUČNIKA

Zagreb, 11. svibnja. Ured za zaštitu radničke mladeži moli roditelje, da jave Uredu, kad njihova djeca stupe u nauk i ujedno navedu, kod kojega poslodavca, kako bi Ured za zaštitu radničke mladeži vodio brigu o njihovoj djeci za vrieme naukovanja, t. j. Ured bi zastupao njihove probitke prema poslodavcu.

POZIV MATURANTIMA VIII C 1933.

Pozivaju se kolege, koji su maturirali godine 1933. na I. muškoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, da se jave do 15. VI. 1943. za sastanak Marijan Šzabo, Margaretska ul. 2, III kat, brzojgias 22-444. Poimenice pozvani su: Fiolić Nikola, Hann Teodor, Janušić Vladimir, Kornfeld, Pavić, Norbert, Petjo Ilo, Petrović Mirko, Prikril Boris, Pust Stjepko, Serić Ivo, Sabljar Dragutin, Stromar Stjepan, Velić Vladimir, Šimunić Ilija, Frgić Mirko i Ivanković Stanko. — M. Kob.

SUDNICA

ODNIELI 4.700 KG. TUDJEG UGLJENA

(la). Zagreb, 11. svibnja. Odjeljenik poduzeće »Interkontinentale. Kiro i Jelinek« prevozilo je sa svoja dva samovoza iz zagrebačkog kolodvora za tvrdku »Tud«. Prigodom prevoza uglјena u tvornicu »Tud« utvrdjeno je da manjka 4.700 kg. uglјena. Radi stvenim izvidima ustanovljeno je da je izmedju 12 i 13 sati došao neki Ivan Magiš na kolodvor s kolima i odvezao svojoj kući 300 kilograma uglјena. Za ostali manjak nije se moglo ustanoviti tko ga je sve odnio. Pozvan na odgovornost pred Sudbeni stol u Zagrebu, optuženi Magiš priznaje kradju 300 kilograma uglјena. Za ostali uglјen navodi da ne zna tko ga je odnio. Osudjen je na 14 dana zatvora, uvjetno na godinu dana.

KRVAVA TUČNJAVA ZBOG DJEVOJKE

(la) Zagreb, 11. svibnja. U selu Jalševac bila je zabava prigodom otvorenja gostionice Josipa Krinera. Na zabavi su bila prisutna braća: Josip, Tomo, Franjo i Ivan Majpruz, te Stjepan i Tomo Lepušić sa Stjepanom Kelemincem. Pred večer nalazilo se ovo družtvo vec u pripitome stanju, pa je došlo medju njima do svadje i prepirke radi neke seoske djevojke. Dakako, da je posla svadje sliedilo i tjelesno »obračunavanje«, kod kojega se družtvo podielilo na dva tabora. Jedan se sastojao od braće Majpruz, a drugi od braće Lepušić i Stjepana Keleminca. Došlo je do bacanja čaša, stolica, prevrtanja stolova i tučnjave. Svi gosti su pobjegli iz gostionice. Na »bojištu« ostali su samo razgadžijee »milujući« jedan drugoga bocama i stolcima. Kad se bitka svršila »junaci« su imali razbijene glave, polomljene kosti, te druge ozljede. Drugi dana kad su se otrieznili od jučerašnje bitke ostale su samo težke, ozbiljne posljedice.

Nitko nije znao tko je koga tukao, a ni zašto se sve to zbilo. Jedni su krivili druge, da su oni izazvali svadju i tučnjavu. Slučaj je došao pred Sudbeni stol u Zagrebu. Na kraju razprave osudjeni su na 6 mjeseca zatvora braća Franjo, Josip i Ivan Majpruz a Stjepan Lepušić od drugog tabora da plati globu od 1.200 Kuna, jer da su oni izazvali prvi svadju i nanieli svojim drugovima ozljede. Razpravu je vodio viećnik Gudvina, benog stola Božidar Gušvina.